

Documenta, Građanski odbor za ljudska prava i Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek:

Tromjesečni izvještaj - Glavni trendovi i problemi sa praćenja suđenja za ratne zločine¹

Izvještajno razdoblje: siječanj - travanj 2012.

Uvod

Tijekom izvještajnog razdoblja bilježimo napredak u suđenjima za ratne zločine u Hrvatskoj, koji je izravno povezan s prenošenjem brojnih slučajeva na specijalne odjele za ratne zločine županijskih sudova u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku tijekom 2011. i početkom 2012. godine. Tek nekoliko slučajeva i dalje je na ostalim županijskim sudovima.

Što se tiče pristranosti u izricanju kazni optuženicima za ratne zločine, po prvi puta je predsjednik sudskog vijeća u jednom slučaju jasno dao do znanja da se sudjelovanje optuženika u Domovinskom ratu neće valorizirati kao olakotna okolnost pri odmjerenju kazne.²

U izvještajnom razdoblju su napokon započeti postupci u nekim od značajnih i još uvijek neriješenih slučajeva ratnih zločina, a u nekim će uskoro započeti.³

Međutim, unatoč brojnim pozitivnim kretanjima, određena pitanja i dalje predstavljaju razlog za brigu, dok je kod nekih trendova uočeno pogoršanje.

Prijenos slučajeva specijalnim odjelima za ratne zločine županijskih sudova je u nekim slučajevima uzrokovalo probleme žrtvama – svjedocima koji prebivaju daleko od sudova na kojima se suđenja odvijaju. Svjedocima – žrtvama nije ponuđena nikakva pomoć kako bi došli na sud. U slučaju Sisak, na primjer, lokalna nevladina organizacija morala je voziti žrtve - svjedoke svojim osobnim automobilom na Županijski sud u Osijeku (kojemu je predmet delegiran sa Županijskog suda u Sisku), jer im služba podrške žrtvama i svjedocima nije osigurala prijevoz.

U nekim od najvažnijih predmeta ratnih zločina veličine sudnica nisu odgovarale velikom interesu javnosti za prisustvovanje suđenjima. Suci su bili prisiljeni da na licu mjesta ograniče broj osoba kojima je bilo dopušteno pratiti suđenje.⁴

Neka od vrlo važnih suđenja će morati početi iznova zbog predugih vremenskih razdoblja između dva održana ročišta.⁵

Unatoč očekivanjima da će nakon parlamentarnih izbora u prosincu 2011. i promjene vlasti Zakon o ništetnosti biti ukinut, on je, na žalost, ostao na snazi.⁶ Unatoč brojnim javnim osobama koje su ukazivale na činjenicu da bi ovaj zakon mogao ugroziti regionalnu suradnju (uključujući Glavnog državnog odvjetnika i Predsjednika RH), potencijalno ukidanje Zakona

¹ Dio ovog izvješća je i statistički prikaz koji je sadržan u Prilogu 1 pod nazivom Tablica suđenja za ratne zločine 2012.

² Za više informacija pogledajte nastavak izvještaja pod slučaj Gojak.

³ Slučaj Merčep, Slučaj Kerestinec, slučaj Medački džep, sisački slučajevi. Za detaljniji prikaz, vidi dolje zasebne odjeljke o svim spomenutim slučajevima.

⁴ Vidi dolje zasebni odjeljak o slučaju Merčep.

⁵ Vidi dolje zasebna izvješća o ovom pitanju.

⁶ Na Okruglom stolu o ratnim zločinima u organizaciji naših udruga sredinom ožujka, Glavni državni odvjetnik rekao je da hrvatska pravosudna tijela zapravo nastoje izbjeći primjenu Zakona o ništetnosti kako bi izbjegli potencijalne blokade u suradnji.

ostavljeno je Ustavnom sudu, budući da je Predsjednik RH Ivo Josipović ovom sudu podnio zahtjev za ocjenom ustavnosti Zakona ubrzo nakon njegova donošenja u Saboru.

Također, niti nakon promjene vlastiti nikakav napredak nije postignut u vezi naknade nematerijalne štete članovima obitelji ubijenih. Oštećenicima/tužiteljima i dalje prijeti ovrha radi naplate parničnih troškova zbog izgubljenih sudskih postupaka u kojima su od Republike Hrvatske zahtijevali naknadu nematerijalne štete zbog smrti svojih bližnjih. Vlada hitno mora donijeti odluku kojom se odriče naplate parničnih troškova kako se prema članovima obitelji žrtava ne bi učinila ogromna nepravda.

Međutim, pozitivni pomaci u regionalnoj suradnji nastavljeni su hvalevrijednom inicijativom Predsjednika RH Ive Josipovića koji je na neformalnom sastanku održanom u Bosni i Hercegovini, na kojem su sudjelovali i predsjednik Srbije te članovi Predsjedništva BiH, predložio potpisivanje (trilateralnog) međunarodnog ugovora između Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, s ciljem postizanja učinkovitijih progona ratnih zločina i izbjegavanja daljnje politizacije suđenja za ratne zločine. Iako se potpisivanje ovog sporazuma između Srbije i Hrvatske čini sasvim izvedivim, bosansko-hercegovačka strana do sada nije pokazala spremnost na potpisivanje.⁷ Potrebno je pronaći rješenje kojim će se intenzivirati suradnja na progonu ratnih zločina između svih država u regiji, kako bi se postiglo učinkovitije procesuiranje ratnih zločina, pridonijelo postizanju pravde za sve žrtve rata i izbjegla daljnja suđenja u odsutnosti.⁸

Kao što je već spomenuto, brojni slučajevi ratnih zločina su delegirani s lokalnih županijskih sudova specijalnim odjelima za ratne zločine županijskih sudova u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku. Očekuje se da će se suđenja za ratne zločine uskoro voditi isključivo na ova četiri suda. Međutim, unatoč izmjenama i dopunama odgovarajućih zakona i propisivanju isključive nadležnosti četiri županijska suda, do prave specijalizacije tek treba doći. Naime, suci i tužitelji imenovani u predmetima ratnih zločina još se uvijek bave i drugim kaznenim predmetima – složenim slučajevima korupcije i organiziranog kriminala kao i čitavim nizom drugih kaznenih djela.

Nakon niza godina zagovaranja od strane naše tri udruge za nastavkom istrage zločina počinjenog nad srpskim civilima i ratnim zarobljenicima u tzv. Medačkom džepu, početkom ožujka 2012. dvije su osobe uhićene i pritvorene. Međutim, osobe na vrhu zapovjednog lanca ostale su netaknute.⁹

Glavni trendovi i problemi s praćenja suđenja za ratne zločine

Civilnim žrtvama rata umjesto pravde i satisfakcije – ovrhe!

Od početka rada nove vlade nije riješen problem naplate parničnih troškova žrtvama ratnih zločina. Od 118 slučajeva, koje je zabilježila *Documenta*, u kojima su hrvatski građani, članovi obitelji poginulih civilnih žrtava u Domovinskom ratu, tražili odštetu od hrvatske države, 15 je zahtjeva usvojeno, a 83 tužbena zahtjeva su odbijena. U 72 odbijena slučaja sud je tužiteljima naložio i plaćanje parničnih troškova - u ukupnom iznosu od 2.041,691 kuna. Stoga im prijeti ili je već nastupila ovrha. Riječ je uglavnom o umirovljenicima sa

⁷ Stav predsjednika Hrvatske i Srbije jest da se počiniteljima ratnih zločina treba suditi za ratne zločine u državama njihova sadašnjeg prebivališta, dok je stav bosansko-hercegovačke strane da bi se suđenja trebala odvijati na području države u kojoj su zločini počinjeni.

⁸ Vidi dolje zasebni odjeljak o inicijativi Predsjednika RH Josipovića.

⁹ Vidi dolje zaseban izvještaj o ovom pitanju.

minimalnim primanjima nad kojima država upravo provodi ovrhe. Predmet ovih ovrha najčešće su vrlo skromne mirovine, ali i sva druga pokretna i nepokretna imovina.¹⁰

Podsjećamo na slučaj Jasenke Borojević iz Siska, čiji je muž Stevo Borojević u listopadu 1991. godine uhićen, mučen te ubijen, a Općinski sud u Sisku 16. ožujka 2011. uputio joj je poziv na plaćanje parničnih troškova u iznosu od 26.950,00 kuna. Jasenka Borojević, kao i većina tužitelja koji su izgubili parnice, živi od skromne mirovine. Počinitelji zločina nisu osuđeni. Republika Hrvatska umjesto da materijalnom naknadom ublaži patnju i oda zasluženi pijetet žrtvama, sada sjeda na račune obitelji žrtava.

Ovaj problem usko je vezan sa i dalje velikim brojem neprocesuiranih ratnih zločina u Republici Hrvatskoj. Propuštajući procesuirati sve počinitelje ratnih zločina, država „kažnjava“ žrtve rata po treći put. Prvi put ove su osobe kažnjene kada su izgubile svoje bliske članove obitelji u ratu, drugi put kada nisu doživjeli pravdu uslijed nedostatka progona počinitelja zločina i treći put kada im država naplaćuje troškove sudskih postupaka nakon što su od iste zatražili naknadu štete uslijed gubitka bliskog člana obitelji.

Smatramo potpuno neprihvatljivim da preživjeli članovi obitelji civilnih žrtava rata nastavljaju biti „kažnjavani“ zbog činjenice što država krši obveze koje proizlaze iz utvrđenih principa međunarodnog prava i to posebice UN-ovih temeljnih načela reparacije svih civilnih žrtava rata¹¹ te obveze progona svih ratnih zločina. Stoga, tražimo hitnu reakciju odgovornih u rješavanju ovog problema – otpis troškova svih sudskih postupaka za naknadu štete zbog gubitka bliskog člana obitelji, progon počinitelja ovih zločina te pravednu naknadu preživjelima bez diskriminacije u odnosu na etničku pripadnost civilnih žrtava rata.

U slučaju Gojak predsjednik vijeća dao je do znanja da se sudjelovanje optuženika u Domovinskom ratu ne može valorizirati kao olakotna okolnost pri odmjeravanju kazne

Dana 28. veljače 2012. Vijeće za ratne zločine Županijskog suda u Zagrebu osudilo je pripadnika Hrvatske vojske Željka Gojaka na 9 godina zatvora. Suđenje u slučaju Gojak započelo je 2010. godine. Optužen je za ratni zločin protiv srpskih civila počinjen u listopadu 1991. u blizini Karlovca. U optužnici se navodi da je Gojak ubio Danijelu Roknić (maloljetnicu) i njezinu tetu Dragicu Ninković u njihovu domu u naselju Sajevec. Prilikom izricanja kazne, tijekom usmenog obraćanja optuženiku i javnosti u sudnici, predsjednik vijeća Ivan Turudić naglasio je da sudjelovanje optuženika u Domovinskom ratu neće biti uzeto kao olakotna okolnost prilikom izricanja kazne sa svrhom njezina ublažavanja, jer je Gojak postupao suprotno onome kako bi vojnici trebali postupati. Predsjednik vijeća je također naglasio da je optuženik okaljao ugled Hrvatske vojske i Republike Hrvatske.

To je vrijedan napredak u primjeni olakotnih okolnosti pri osudi pripadnika Hrvatske vojske optuženih za ratne zločine, jer je do sada bila široko rasprostranjena praksa hrvatskih sudova da sudjelovanje u Domovinskom ratu valoriziraju kao olakotnu okolnost i na taj način pripadnicima Hrvatske vojske izriču blaže kazne.

¹⁰ U okviru Documentinog projekta pod nazivom *Potrebe civilnih žrtava rata* te u pripadajućem izrađenom priručniku pod nazivom *Prava civilnih žrtava rata* utvrđeni su egzaktni podaci o visini dosuđenih parničnih troškova koje su tužitelji – civilne žrtve rata, nakon odbijanja tužbenih zahtjeva za naknadom štete zbog smrti bliske osobe, obvezatni isplatiti državi. Tijekom istraživanja prikupljeno je 105 predmeta za naknadu nematerijalne štete zbog smrti bliske osobe. U 61,4% analiziranih slučajeva članovi obitelji žrtava obvezani su plaćati troškove postupka u visini od 5.000,00 - 107.400,00 kn. 16% tužitelja plaća ili je već isplatilo troškove postupka („*Prava civilnih žrtava rata*“ - Documenta, Zagreb, siječanj 2012.).

¹¹ „*Basic Principles and guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law*“ – Adopted and proclaimed by General Assembly resolution 60/147 of 16 December 2005.

Ograničen prostor u sudnici u slučaju Grubori izazvao uznemirenost među predstavnicima braniteljskih organizacija

Na ročištu održanom u navedenom slučaju 23. ožujka 2012. zbog ograničenog prostora u sudnici predsjedavajući sudac morao je ograničiti broj osoba kojima je bilo dopušteno pratiti suđenje. Promatračima iz udruga Documenta i Građanski odbor za ljudska prava bilo je dozvoljeno ući u sudnicu i pratiti suđenje, a zbog nedostatka slobodnih mjesta predsjednik vijeća morao je zatražiti od određenog broja predstavnika braniteljskih udruga da napuste sudnicu. To je kod njih izazvalo uznemirenost i pokrenulo je neprimjerene komentare upućene promatračima udruga.

Čitav incident vezan uz ratni zločin u selu Grubori, uključujući pet (od ukupno šest) žrtava,¹² uvršten je, uz ostale optužbe, i u optužnicu i presudu MKSJ protiv optuženog Gotovine i dr.¹³ Hrvatsko pravosuđe je poduzelo konkretne korake u slučaju Grubori tek u prosincu 2009., kada je hrvatska policija prijavila Županijskom državnom odvjetništvu u Zagrebu petero osoba pod sumnjom na ubojstvo šestero starijih civila srpske nacionalnosti, kao i palež njihovih kuća izvršen dana 25. kolovoza 1995. godine. Nakon kratkog boravka u pritvoru, postupak protiv dvije osobe je obustavljen (uključujući i jednog nadređenog¹⁴), dok je protiv drugih podignuta optužnica za ratni zločin, no pritvor protiv njih je ukinut. Nakon što je Vrhovni sud u siječnju 2011. ponovno odredio pritvor protiv optuženih, samo je jedna osoba bila dostupna vlastima te je uhićena, dok su druge dvije osobe bile u bijegu. U međuvremenu se jedan optuženik dobrovoljno predao, a jedan je pronađen obješen u šumi u blizini mjesta počinjenja zločina. Dana 27. studenog 2011. mediji su prenijeli policijsko izvješće u kojem je konstatirano da je opt. Igor Beneta počinio samoubojstvo vješanjem. Nakon što su se u ožujku 2012. fotografije obješenog opt. Benete pojavile u medijima, novi ministar unutarnjih poslova je pokrenuo internu istragu o okolnostima njegove smrti i mogućem prikrivanju ubojstva, no nakon završetka istrage policija je potvrdila samoubojstvo.

Konferencija za tisak održana u Kući ljudskih prava na temu navodnog samoubojstva optuženika iz slučaja Grubori

Dana 2. travnja 2012. nevladine organizacije Documenta, Građanski odbor za ljudska prava i Centar za mirovne studije održale su konferenciju za tisak u Kući ljudskih prava na temu navodnog samoubojstva optuženog Benete. Nevladine organizacije su na konferenciji za novinare izrazile sumnju u nalaze i izvještaj policijske istrage kojima je potvrđeno samoubojstvo. Zbog važnosti ovog slučaja, polemika koje su uslijedile nakon navodnog samoubojstva optuženika Benete i općenite važnosti suđenja za ratne zločine, nevladine organizacije su javno zatražile od Glavnog državnog odvjetnika da poduzme odgovarajuću, neovisnu i nepristranu istragu o ovom incidentu. Samo nekoliko dana nakon konferencije za tisak, na inicijativu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, tijelo Igora Benete je ekshumirano kako bi se ponovno ispitala okolnosti njegove smrti.

Velika kašnjenja sa započinjanjem suđenja za ratne zločine na Županijskom sudu u Splitu

¹² U presudi MKSJ-a uvršteno je petero žrtava iz Grubora, dok hrvatska optužnica uvrštava još jednu žrtvu, Jovana Grubora, čije tijelo nikada nije pronađeno.

¹³ MKSJ je osudio Antu Gotovinu na 24 godina zatvora, Mladena Markača na 18 godina dok je Ivan Čermak oslobođen optužbi. Protiv ove presude podnesena je žalba braniteljskih timova optuženika i očekuje se održavanje sjednice u žalbenom postupku.

¹⁴ Željko Sačić, u inkrimirano vrijeme zamjenik zapovjednika specijalne policije.

U tri postupka za ratne zločine koja su trenutno u tijeku pred Županijskim sudom u Splitu, od kojih su dva delegirana sa šibenskog Županijskog suda, nije zakazano niti jedno ročište unatoč činjenici da neki od slučajeva čekaju na suđenje već dvije godine.

U predmetu Lora 2, u kojem je pet pripadnika hrvatskih postrojbi optuženo još 2008. za nečovječno postupanje i mučenje ratnih zarobljenika u Vojno-istražnom centru Lora u Splitu, suđenje još nije zakazano, iako je donesena odluka o suđenju u odsutnosti u odnosu na dva optuženika koji su u bijegu.

Početak ožujka 2011. Županijsko državno odvjetništvo u Splitu je podiglo optužnicu protiv četiri pripadnika hrvatske vojne policije zbog zlostavljanje ratnih zarobljenika u zatvoru Kuline u Šibeniku, ali raspava još uvijek nije zakazana.¹⁵

Županijsko državno odvjetništvo u Šibeniku je u lipnju 2011. podiglo optužnicu protiv dvojice pripadnika hrvatskih snaga zbog usmrćenja jednog pripadnika srpskih postrojbi zarobljenog u selu Nos Kalik. Slučaj je delegiran Županijskom sudu u Splitu, ali glavna rasprava još nije zakazana.

Neproceniranje potencijalno odgovornih zapovjednika unatoč postojanju indicija o njihovoj zapovjednoj odgovornosti, do kojih se dolazi u drugim suđenjima za ratne zločine

Suđenja u slučajevima Grubori, Glavaš, Lora, Medački džep i Norac - Ademi¹⁶ ne rezultiraju istragama protiv ijednog visoko pozicioniranog vojnog ili političkog dužnosnika, unatoč činjenici da su suđenja u svim navedenim slučajevima pokazala da su osobe na zapovjednim položajima ili pozicijama političke moći znali ili trebali znati za počinjene zločine, nisu ih spriječili i / ili su propustili poduzeti mjere kako bi prijavili ili kaznili počinitelje.

Predmeti koji su trenutno u tijeku na sudovima nespecializiranim za ratne zločine

2011. i početkom 2012. velik broj slučajeva je delegiran sa drugih županijskih sudova na odjele za ratne zločine županijskih sudova u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku. Očekuje se da se u skoroj budućnosti niti jedan slučaj ratnih zločina više neće voditi na drugim županijskim sudovima, već isključivo na ova četiri suda.

Međutim, od ukupnog broja suđenja koja su u tijeku, 3 slučaja u kojima je optuženo ukupno 16 osoba srpske nacionalnosti trenutno su u fazi glavne rasprave na ostalim županijskim sudovima: protiv jedne osobe u predmetu koji se vodi na Županijskom sudom u Zadru¹⁷, jedne u predmetu na Županijskom sudu u Karlovcu¹⁸ te četrnaest osoba u jednom predmetu na Županijskom sudu u Vukovaru¹⁹. U odnosu na svih 14 osoba pred Županijskim sudu u Vukovaru suđenje se vodi u odsutnosti.

¹⁵ U siječnju 2012. godine podignuta je i optužnica protiv dvije osobe zbog zločina nad civilima počinjenima u istom zatvoru, no izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Splitu usvojilo je prigovor na optužnicu, jer je smatralo da protiv optuženika ne postoje dokazi da su počinili kazneno djelo.

¹⁶ Prema dostupnim informacijama, u slučaju Grubori optužbe su odbačene protiv Željka Sačića, bivšeg zamjenika šefa specijalne policije. U slučaju Glavaš nije pokrenuta istraga protiv Vladimira Šeksa, bivšeg šefa Sekretarijata narodne obrane u Osijeku, u slučaju Lora nije pokrenuta istraga protiv Mate Laušića, bivšeg načelnika vojne policije, u slučaju Norac - Ademi nije pokrenuta istraga protiv Davora Domazeta – Loše, bivšeg izaslanika načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske

¹⁷ Slučaj opt. Renata Petrova.

¹⁸ Slučaj opt. Marka Bolića.

¹⁹ Slučaj Tovarnik.

Osuđujuća presuda srbijanskog suda protiv pripadnika Hrvatske vojske Veljka Marića postala pravomoćna

Osuđujuću presudu donesenu na Višem sudu u Beogradu u ožujku 2012., kojom je pripadnik Hrvatske vojske Veljko Marić proglašen krivim i osuđen na 12 godina zatvora, potvrdio je Apelacioni sud u Beogradu te je ona postala pravomoćna.

Veljka Marića je dana 18. travnja 2010. uhitila srpska policija na graničnom prijelazu između Srbije i Bugarske, kada se, kao profesionalni vozač kamiona, vraćao u Hrvatsku sa službenog putovanja. Srbijanski tužitelj za ratne zločine optužio je Marića za ubojstvo jednog srpskog civila u listopadu 1991. na području Grubišnog Polja u blizini Bjelovara. U rujnu 2011. Viši sud u Beogradu proglasio je Marića krivim po svim točkama optužnice i osudio ga na 12 godina zatvora.

Nakon potvrde prvostupanjske presude, a na temelju pisanog zahtjeva Marićeve supruge, hrvatski ministar pravosuđa početkom travnja 2012. poslao je službeni zahtjev Srbiji za transfer Veljka Marića kako bi kaznu od 12 godina zatvora odslužio u Hrvatskoj.

Potvrda Marićeve kazne od strane Apelacionog suda u Beogradu u hrvatskoj javnosti nije uzrokovala značajnije prosvjede. Postupak protiv Veljka Marića često je istican u kontekstu "neopravdanih progona hrvatskih branitelja", te se njegovo ime spominjalo uz ime Tihomira Purde, kao i generala Gotovine i Markača, nepravomoćno osuđenih pred MKSJ. Isti postupak je također često povezan s tzv. Zakonom o ništetnosti.

Zbog pristranog medijskog izvještavanja o slučaju Marić većini javnosti nije poznato da je protiv Veljka Marića u Hrvatskoj podignuta optužnica za isti zločin za koji je optužen i osuđen u Srbiji.

Nova uhićenja u slučaju Medački džep

Početkom ožujka 2012., pod sumnjom da su 1993. počinili ratne zločine nad civilima i ratnim zarobljenicima u operaciji „Džep '93“, uhićeno je petero bivših pripadnika Hrvatske vojske.

Već dan nakon uhićenja trojica osumnjičenika su puštena, dok je protiv dvojice određen jednomjesečni pritvor.

Ovo je nastavak progona u tzv. slučaju Medački džep u kojem je Mirko Norac - Kevo osuđen na temelju zapovjedne odgovornosti, a Rahim Ademi oslobođen svih optužbi.²⁰

Tri suđenja za ratne zločine ukupno traju preko 30 godina i još nisu rezultirala pravomoćnim presudama protiv optuženika

Suđenje protiv Mihajla Hrastova, pripadnika hrvatskih postrojbi optuženog za usmrćenje 13 srpskih ratnih zarobljenika, ušlo je u treće desetljeće. Suđenje je započelo još 1992. na Županijskom sudu u Karlovcu. Vrhovni sud je tri puta ukidao oslobađajuće presude prvostupanjskog suda, a 2008. godine čak je i sam proveo raspravu²¹ te je Hrastova krajem 2009. osudio na sedam godina zatvora. Zbog proceduralne pogreške kojom je, prema

²⁰ Nakon podizanja optužnice protiv navedene dvojice 2005. godine tužitelj MKSJ-a je temeljem Pravila 11 bis ("*Prosljeđivanje optužnice drugom sudu*") suđenje prepustio hrvatskom pravosuđu. Mirko Norac-Kevo 2010. godine pravomoćno je osuđen na šest godina zatvora, a Rahim Ademi oslobođen je optužbi.

²¹ Člankom 393. ZKP-a propisano je da Vrhovni sud može pod specifičnim okolnostima preuzeti predmet od prvostupanjskog suda i sam provesti suđenje.

stajalištu Ustavnog suda, povrijeđeno pravo optuženika jer osuđujuća presuda protiv njega nije javno proglašena, 2010. godine Ustavni je sud ukinuo presudu Vrhovnog suda i vratio predmet na ponovni postupak. Krajem 2011. Vrhovni je sud odredio raspored novih ročišta u ovom predmetu u slijedećih tri mjeseca.

Suđenje Radi Miljeviću, bivšem pripadniku srpskih postrojbi kojega se tereti za ratni zločin pomaganjem u ubojstvu 4 hrvatska civila, traje već 6 godina. Tijekom suđenja Rade Miljević proveo je 4,9 godina u pritvoru. To je maksimalno zakonom dopušteno razdoblje koje optuženi može provesti u pritvoru tijekom postupka. Miljević je pušten iz pritvora 2011. te se sada brani sa slobode. Tijekom 2011. njegovo se zdravstveno stanje znatno pogoršalo i on se morao podvrgnuti operaciji. U ovom je slučaju Vrhovni sud do sada dva puta ukidao osuđujuće presude prvostupanjskog suda (Županijskog suda u Sisku). U posljednjem rješenju kojim je ukinuta presuda VSRH je odredio da se ponovljeno suđenje održi pred novim sudskim vijećem. Predmet je potom delegiran na Županijski sud u Zagrebu.

Suđenje Petru Mamuli, bivšem pripadniku srpskih postrojbi, na Županijskom sudu u Osijeku započelo je još 2001. godine. Postupak traje više od desetljeća, a još nije donesena pravomoćna presuda. Provedeno je ukupno pet prvostupanjskih postupaka. Suđenje je započelo 2001. protiv više optuženika koje se teretilo za ratne zločine počinjene tijekom kolovoza i rujna 1991. u Belom Manastiru i okolnim selima. Vrhovni sud je ukidao osuđujuće presude prvostupanjskog suda četiri puta. Prva osuđujuća presuda, kojom je opt. Mamula osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 godina i 6 mjeseci, donesena je još 2002., a potom su, nakon ukidanja prvostupanjskih presuda od strane VSRH, uslijedile još četiri osuđujuće presude. Ponovljena suđenja rezultirala su blagim smanjenjem kazne optuženiku (posljednja izrečena kazna iznosi 3 godine i 6 mjeseci zatvora). Predmet je trenutno pred Vrhovnim sudom zbog opetovane žalbe.

Suđenje Tomislavu Merčepu, ratnom savjetniku hrvatskog ministra unutarnjih poslova²², započelo je ponovno zbog proceduralnih nepravilnosti dok će glavna rasprava u slučaju Paulin Dvor morati ponovno započeti zbog predugog vremena proteklog između ročišta

Optužnicom od 8. lipnja 2011. Tomislava Merčepa se tereti da je kao zapovjednik pričuvne postrojbe MUP-a u razdoblju od 8. listopada 1991. do sredine prosinca 1991. u Zagrebu i okolici te u Kutini i Pakracu osobno naređivao nezakonita uhićenja, mučenja i ubijanja civila. Optužnicom je precizirano da su pripadnici njegove postrojbe nezakonito uhitili 52 osobe, od kojih je 43 ubijeno, troje nestalo, a šestero je preživjelo mučenje.

Suđenje je započelo 10. veljače 2012., a već je 20. ožujka 2012., nakon drugog održanog ročišta, moralo biti prekinuto i započeto iznova jer je utvrđeno da je Jadranka Mandušić, sutkinja članica vijeća, ispitivala jednog od svjedoka tijekom istrage, što je protivno Zakonu o kaznenom postupku (ZKP).²³ Hrvatski ZKP ne dopušta da sudac koji je sudjelovao u istrazi bude član raspravnog vijeća.²⁴ Dana 26. ožujka postupak je započeo iznova pred izmijenjenim vijećem.

²² Slučaj Merčep je poznat i kao tzv. slučaj kategorije 2, u kojemu je MKSJ 2006. ustupio dokaze iz istrage DORH-u.

²³ Članak 36 (4) ZKP-a.

²⁴ Unatoč činjenici da je suđenje u ovom slučaju moralo početi iznova, praksa hrvatskih sudova (u odnosu na situacije u kojima suci koji su sudjelovali u prethodnom ispitivanju svjedoka ne mogu biti članovi sudskog vijeća u istom predmetu) je neujednačena. Naime, u ovom je slučaju istražni sudac, koji je kasnije morao biti izuzet iz sudskog vijeća, ispitao svjedoka tijekom tzv. hitnih predistražnih radnji, kada osoba protiv koje će postupak biti vođen još uvijek nije bila poznata.

S obzirom da je između ročišta glavne rasprave proteklo više od šest mjeseci²⁵, slučaj Paulin Dvor, koji se vodi na Županijskom sudu u Osijeku, također će morati zatpočeti iznova. Suđenje je počelo još 2003. protiv pripadnika hrvatskih postrojbi Enesa Viteškića i Nikole Ivankovića, koje se teretilo za usmrćenje 18 civila srpske nacionalnosti u prosincu 1991. u Paulin Dvoru u okolici Osijeka. Ivanković je 2005. godine pravomoćno osuđen na 15 godina zatvora, no Viteškić je prvostupanjskim presudama dva puta oslobođan optužbe. Vrhovni sud je opetovano ukinuo oslobađajuću presudu Županijskog suda u Osijeku što je dovelo do trećeg suđenja u ovom slučaju.

Predsjednici Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije neformalno su se sastali u Bosni i Hercegovini (BiH) kako bi razmotrili regionalnu suradnju u procesuiranju ratnih zločina

Neformalni sastanak predsjednika Hrvatske i Srbije i članova predsjedništva Bosne i Hercegovine održan je početkom veljače na Jahorini u BiH. Čelnici država su se sastali kako bi razgovarali o tome kako poboljšati regionalnu suradnju u procesuiranju ratnih zločina između država u regiji.

Na sastanku je predsjednik Hrvatske Ivo Josipović predstavio inicijativu kojoj je cilj poboljšati regionalnu suradnju u procesuiranju ratnih zločina. Predsjednik Josipović je predložio potpisivanje (trilateralnog) međunarodnog ugovora s ciljem postizanja učinkovitijeg procesuiranja ratnih zločina i izbjegavanja daljnje politizacije suđenja za ratne zločine.

Najvažniji ishod neformalnog sastanka bio je načelni sporazum postignut između predsjednika Hrvatske i Srbije o potrebi zaključenja bilateralnog sporazuma između dvije države s ciljem progona počinitelja ratnih zločina prema njihovom sadašnjem prebivalištu. Zbog nedostatka unutarnjeg konsenzusa u BiH o ovoj temi, BiH se nije priključila ovoj inicijativi.

Slučaj Kerestinec

Nakon dugotrajne istrage u slučaju Kerestinec 27. ožujka 2012. napokon je započela glavna rasprava protiv petorice bivših pripadnika hrvatskih snaga optuženih da su zlostavljali ukupno 26 ratna zarobljenika u logorima u Zagrebu i Kerestincu. Četvorica optuženika su pritvorena, dok se jedan brani sa slobode.

Optuženik kojeg se tereti za zločine počinjene u operaciji Oluja izručen iz Njemačke

Božo Bačelić, optužen da je u kolovozu 1995. svojim podređenima naredio ubijanje starijeg bračnog para srpske nacionalnosti i spaljivanje njihovih tijela, uhićen je u veljači 2012. u Njemačkoj, a u travnju je izručen Hrvatskoj.

Za ovaj zločin Bačeliću je, kao i još trojici optuženika, suđeno pred Županijskom sudu u Šibeniku još 2002., ali su svi bili oslobođeni optužbe i pušteni iz pritvora. Vrhovnom sudu je bilo potrebno 5 godina da ukine oslobađajuću presudu Županijskog suda u Šibeniku i ponovno optuženicima odredi pritvor. Trojica optuženika su ponovno pritvorena 2007., a Bačelić je pobjegao.

Nakon uhićenja u Njemačkoj i izručenja Hrvatskoj 2012. godine Bačelić je pritvoren. Međutim, ostala trojica optuženika su na slobodi jer su, za vrijeme dok je Bačelić bio u bijegu i dok su očekivali njegovo uhićenje i ponovno suđenje, u pritvoru provela maksimalno vrijeme koliko mogu biti pritvoreni.

²⁵ Članak 407 (3) Zakona o kaznenom postupku.

Unatoč činjenici da se nekoliko postupaka, uključujući i ovaj, trenutno vodi u slučajevima ratnih zločina počinjenih tijekom i nakon Vojno-redarstvene akcije Oluja, u Hrvatskoj još nitko nije pravomoćno osuđen za ratne zločine počinjene tijekom ove vojne operacije.

Na okruglom stolu o ratnim zločinima najviši domaći i strani dužnosnici u Republici Hrvatskoj dali potporu progonu svih ratnih zločina

Nužnost učinkovitijeg procesuiranja ratnih zločina jačanjem regionalne suradnje i procesuiranja zapovjedno odgovornih osoba bile su teme okruglog stola održanog u srijedu, 14. ožujka 2012. u Novinarskom domu u Zagrebu, u organizaciji Documente, Građanskog odbora za ljudska prava i Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek.

‘Teško ćemo pronaći trajni mir ako svi oni koji su počinili ratne zločine ne budu kažnjeni. Svaki zločin je zločin i mora se kazniti, a važno je odvojiti politiku od suđenja za ratne zločine’, istaknuo je Predsjednik RH Josipović tijekom skupa.

Naše tri organizacije, koje zajednički sustavno prate suđenja za ratne zločine u Hrvatskoj i regiji od 2005. godine, predstavile su na okruglom stolu godišnji izvještaj o suđenjima za ratne zločine u 2011. godini, što je i bio povod javnoj raspravi u Novinarskom domu.

Na okruglom stolu potporu naporima naših udruga za što uspješnije i potpuno nepristrano procesuiranje svih odgovornih za ratne zločine izrazili su Predsjednik RH Ivo Josipović, šef Delegacije Europske unije u Republici Hrvatskoj Paul Vandoren, Glavni državni odvjetnik Mladen Bajić, predsjednik Vrhovnog suda Branko Hrvatinić te zamjenica ministra pravosuđa Republike Hrvatske Sandra Artuković-Kunšt.